

Magyar nyelv és irodalom 5-8.

5. évfolyam

Tantárgy neve: Magyar nyelv és irodalom	
Tanrend: NORMÁL	
Évfolyam:5.	
Időkeret: 180 óra	
Témakör neve:	óraszám
Magyar nyelv: Kommunikáció alapjai	6+4
Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	8+3
Állandósult szókapcsolatok	5+2
A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek	20+2
Hangalak és jelentés	6+4
Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	7+3
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2+0
Irodalom: Család, otthon, nemzet	18+18
Petőfi Sándor: János vitéz	14+17
Szülőföld, táj – lírai és kisepikai alkotások	8+4
Prózai nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	10+9
Egy szabadon választott ifjúsági regény vagy meseregény elemzése	4+6
Összes óraszám:	180
Tantárgyi bevezető:	

Az 5. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása.

Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődjenek íráskészségük, helyesírásuk.

Fontos cél, hogy megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szöveggörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődjenek ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra.

A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szöveggörnyezeti elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk.

Az 5. évfolyam nyelvoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.

A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

Az 5. osztály irodalomoktatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékosságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra, mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie e kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseihöz is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvart néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

MAGYAR NYELV

Témakör: A kommunikáció alapjai

óraszám: 6+4

Tanulási eredmények

- kifejezően, érthetően, az élethelyzethez igazodva kommunikál;
 - megérti a nyelvi és nem nyelvi üzeneteket, és azokra a kommunikációs helyzetnek megfelelően reagál;
 - részt vesz a kortársakkal és felnőttekkel való kommunikációban, beszélgetésben, vitában, és alkalmazza a megismert kommunikációs szabályokat;
 - használja a kapcsolatfelvételi formákat: köszönés, kérés, megszólítás, kérdezés
- A témakör tanulása eredményeként a tanuló:
- beszédlégzése és artikulációja megfelelő;
 - figyelmet fordít a hangok időtartamának helyes ejtésére, a beszéd ritmusára, hangsúlyára, tempójára, a beszédhelyzetnek megfelelő hangerőválasztásra;
 - a tanult verseket, rövidebb szövegeket szöveghűen, érthetően tolmácsolja;
 - bekapcsolódik párbeszédnek, dramatikus helyzetgyakorlatok, szituációs játékok megalkotásába.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:

Javasolt tevékenységek:

A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése

A kommunikáció nem nyelvi jeleinek megismerése, alkalmazása és üzenetének felismerése a mindennapi beszédhelyzetekben

A nyelv zenei kifejezőeszközeinek megismerése, alkalmazása

A hallás utáni szövegértési készség fejlesztése

Beszédészlelés, beszédértés fejlesztése

Kommunikációs szituációk gyakorlása

Szövegértő feladatlapok megoldása

Szerep-és drámajátékok gyakorlása

A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése A jelek felismerése, elkülönítése, csoportosítása A kommunikáció tényezőinek megismerése A kommunikáció nem nyelvi jeleinek felismerése, alkalmazása A kommunikációs kapcsolat illemszabályainak tudatosítása, alkalmazása	Helyesejtés kialakítása Kapcsolatfelvételi formák, társalgási fordulatok Nem nyelvi jelek használata Az országunk jelképeinek eredete Történelmi jelképeink értelmezése A kommunikációs illemszabályok tudatosítása (üdvözlési szokások, SMS, chat)
Fogalmak:	természetes jelek, mesterséges jelek, jelrendszerek, feladó, címzett, üzenet, kód, csatorna, beszédhelyzet, arcjáték, gesztusok, testhelyzet, külső megjelenés, térköz; hangsúly, hanglejtés, tempó, hangerő, szünet, csend; megszólítás, bemutatkozás, bemutatás, kérdés, kérés
Témakör: Helyesírás, nyelvhelyesség – játékosan	óraszám: 8+3
Tanulási eredmények	
kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; – törekszik a rendezett írásképre, esztétikus fűzetvezetésre – gondolatait, érzelmeit, véleményét, egyéni képességeinek és a kommunikációs helyzetnek megfelelően néhány mondatban írásban is megfogalmazza; Az írástechnika tempójának, esztétikai megjelenésének fejlesztése, javítása. A helyzetnek megfelelő, pontos helyesírás iránti igény kialakítása, a helyesírást segítő segédeszközök (helyesírási szabályzat, szótár stb.) önálló használatának kialakítása. A magyar helyesírás alapelveinek ismeretében az írott magyar nyelvi norma tudatosítása.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:

Az alapvető helyesírási szabályok megismerése (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) A megismert helyesírási esetek felismerése írott szövegekben, és tudatos alkalmazása a szövegalkotásban	Megelevenedett ABC (rajzok) Beszédtechnika Nyelvtörők A magyar helyesírás értelemtükröző és értelem-megkülönböztető szerepe Helyesírási szótárak és helyesírási tanácsadó portálok használata
Fogalmak:	hang és betű, ábécé, helyesírási alapelv (kiejtés elve, szóelemzés elve, hagyomány elve, egyszerűsítés elve) elválasztás, helyes kiejtés, nyelvi normáknak megfelelő mondataalkotás, határozóragok megfelelő használata

Témakör: Állandósult szókapcsolatok	óraszám: 8
Tanulási eredmények A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A szókincsfejlesztése, a nyelvhelyességi szabályok alkalmazása Az állandósult szókapcsolatok, szólások, közmondások értelmezése, szerkezetének, használati körének megfigyelése A leggyakoribb mindennapi metaforák jelentésszerkezetének megfigyelése a beszélt és írott szövegekben – játékos gyakorlatokkal	A magyar szólások, szóláshasonlatok, közmondások eredete: O. Nagy Gábor: Mi fán terem?, Kiss Gábor (Szerk.): Magyar szókinctár Az állandósult szókapcsolatok szerepe a szövegépítésben (jelentésbeli és stilisztikai többlet) A digitális kommunikáció állandósult szókapcsolatai és azok stilisztikai, jelentésbeli kifejezőereje
Fogalmak:	állandósult szókapcsolat, szólás, szóláshasonlat, közmondás, szállóige, köznyelvi metaforák

Témakör: A nyelvi szintek: beszédhang, fonéma, szóelemek, szavak, szóösszetételek		óraszám: 20+2
Tanulási eredmények		
Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a hangok, a szóelemek részletesebb vizsgálata. A magyar nyelv sajátosságának tudatosítása. (Hangrend és illeszkedés, agglutináló nyelvtípus.) A kiejtés és az írás összefüggése, szabályszerűségeinek megismertetése A szavak szerkezeti elemzése egyszerűbb esetekben: szótő, toldalékok, összetett szavak tagjai.		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése A nyelvi elemzőkészség fejlesztése A beszédhangok képzésének megismerése, csoportosításának alapjai A szavak szerkezetének felismerése A főbb szóelemek és funkciójuk (képző, jel, rag) felismerése, elkülönítése A szavak jelentésbeli és pragmatikai szerepének megfigyelése a kommunikációban Az alapszófajok (ige, főnév, melléknév, számnév, névmás) felismerése Nyelvi játékok, szójátékok, szóalkotás különféle módjainak megismerése, digitális programok használatával is		A hangképzés biológiája – digitális anyagok Beszédtechnika Madarak népnyelvi megnevezésének és hangjuknak összehasonlítása A személynévadás esztétikája Az összetett szavak kialakulása, jelentésváltozása, nyelvhelyességi kérdések Idegen elemű összetett szavak és nyelvhelyességi kérdéseik A szótő és a toldalékok helyes használata Nyelvi játékok: szóalkotási módok
Fogalmak:		beszédhang, fonéma, magánhangzó, mássalhangzó, hangkapcsolódási szabályszerűségek, szó, szóelem, egyszerű szó, összetett szó
Témakör: Hangalak és jelentés		óraszám: 6+4
Tanulási eredmények		

Az azonos alakú, többjelentésű és a rokon értelmű szavak megfelelő alkalmazása a beszélt és írott szövegalkotásban; közmondások, szólások jelentésének értelmezése, eredeti funkciójuk ismerete. Szókincsbővítés	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A hangalak és a jelentés kapcsolatának, illetve a jelentésmezőnek a felismerése Az egyjelentésű, a többjelentésű, az azonos alakú, az ellentétes jelentésű szavak, a rokon értelmű szavak, a hasonló alakú szavak, a hangutánzó és a hangulatfestő szavak jelentése, felismerése Gyakorlatszerzés a szavak jelentésviszonyainak sokféleségében	A hangalak és a jelentés szerepe az írásbeli és szóbeli megnyilatkozásban Nyelvi humor Hangutánzó szavak a tanult idegen nyelvben
Fogalmak:	egyjelentésű, többjelentésű, hasonló alakú, ellentétes jelentésű, hangutánzó, hangulatfestő szavak, jelentésmező
Témakör: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	óraszám: 7+3
Tanulási eredmények	
kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál; – biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét; – felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ; – egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését; – a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken; írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja; – a szövegalkotás során törekszik meglévő szókincsének aktivizálására;	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:

Szöveghű, értő szövegolvasás gyakorlása Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása Olvasási stratégiák alkalmazása A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése A kreatív írás gyakorlása Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése Szövegtípusok II. (elbeszélés), jellemzőinek felismerése, alkalmazása Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete	
	Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer Kreatív írás
Fogalmak:	elbeszélés, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, plakát, meghívó,
Témakör: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	
óraszám: 2+0	
Tanulási eredmények	
A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés	könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése

Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról	
Fogalmak:	könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat
IRODALOM	
Témakör: Család, otthon, nemzet	óraszám: 18+18
Tanulási eredmények	
Archetipikus helyzetek felfedezése mitológiai történetekkel. Olvasói tapasztalatok, élmények előhívása, megidézése (szereplőinek tettei, érzelmei, gondolatai, a megjelenített emberi helyzetek szóbeli és írásbeli közlésekben. A harmonikus családi élet megtartó erejének felismerése, az értékes emberi kapcsolatok megbecsülése. Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A családi és baráti kapcsolatok sokféleségének megismerése irodalmi szövegek által Különböző korokban keletkezett, különböző műfajú szövegek tematikus rokonságának, problémafelvetéseinek tanulmányozása	Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
	Petőfi Sándor: Egy estém otthon Füstbe ment terv Magyar vagyok
	Arany János: Családi kör
	Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér
	Fehérlófia

A korábban megismert műfajokhoz (pl. mese, monda) kapcsolódó elemzési szempontok alkalmazása hasonló témájú szövegekben Személyes vélemény megfogalmazása a szövegekben felvetett problémákról, azok személyes élethelyzetéhez kapcsolása	Tündérszép Ilona és Árgyélus	
	Az égig érő fa (magyar népmese)	
	A bolond falu	
	Andersen: A teáskanna	
	A csodaszarvas	
	Arany János: Rege a csodaszarvasról	
	Görög mítosz: Daidalosz és Ikarosz Prométheusz, Parisz ítélete	
	Bibliai történetek A világ teremtése A vízözön története Jézus születése, A napkeleti bölcsek	
Fogalmak:	népmese, mese, mesealak, meseformálás, meseszám, kaland, monda, rege, mítosz, motívum,; hagyomány, nemzeti hagyomány, nemzeti kultúra, hazaszeretet, eredetmonda, dal, életkép, idill, lírai én	
Témakör: Petőfi Sándor: János vitéz		óraszám: 14+17
Tanulási eredmények		
Magatartásformák megítélése, az erkölcsi jó és rossz elkülönítése, azonosulás erkölcsi értékekkel (pl. hűség, bátorság). A <i>János vitéz</i> olvasása, részletes feldolgozása folyamatában felismer epikai jellemzőket, adott szempontokból elemzi és minősíti a művet (pl. tér, idő, cselekmény, szereplő, elbeszélő). Megismeri, megérti és képes jellemezni a szereplőket; együttműködik a mű poétikai, nyelvi sajátosságainak feltárásában. Szóbeli és írásbeli fogalmazási képessége különböző közlésformájú önálló gyakorlatok révén fejlődik. Képessé válik élménye, véleménye megosztására, memoriterek előadására. Az olvasott irodalmi műhöz (is) kapcsolódóan az elbeszélés, a leírás, a jellemzés közlésformáinak gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése.		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
A mű szövegének közös órai feldolgozása A mű cselekményének megismerése, fő fordulópontjainak értelmezése		Petőfi Sándor: János vitéz olvasása, kijelölt memoriterek Irodalomelméleti ismeretek gyakorlása, elmélyítése.

A költői szöveg részletének és más médiumbeli megjelenítésének (rajzfilm, színmű, illusztráció, stb.) összehasonlítása A szöveg néhány részletében a poétikai eszközök felismerése, szerepük értelmezése: verselés, szóképek, alakzatok Alapvető verstani és műfaji fogalmak megismerése, alkalmazása a mű bemutatásakor			
Fogalmak:	verses epika, elbeszélő költemény; ütemhangsúlyos verselés, verssor; felező tizenkettes, páros rím; hasonlat, metafora, megszemélyesítés; párhuzam, ellentét, további alakzatok: felsorolás, felkiáltás, kérdés, ismétlés; a jellemzés eszközei, leírás, epizód		
Témakör: Szülőföld, táj	óraszám: 8+4		
Tanulási eredmények			
A tájhoz, a szülőföldhöz való kötődés érzelmi igényének alakítása. Annak tudatosítása, hogy vannak gyakori témák, motívumok az irodalomban; ezzel párhuzamosan annak megértetése, hogy a tematika nem műnemhez, műfajhoz kötődik. Olvasói tapasztalatok megidézésével szövegek műfaji különbségének érzékeltetése.			
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek: <table border="1"> <tr> <td> A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése </td><td> Petőfi Sándor: Szülőföldemen Petőfi Sándor: Az alföld A régió megismerése Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet) Nagy László: Balatonparton Weöres Sándor: Tájkép </td></tr> </table>	A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése	Petőfi Sándor: Szülőföldemen Petőfi Sándor: Az alföld A régió megismerése Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet) Nagy László: Balatonparton Weöres Sándor: Tájkép
A tájhoz, környezethez fűződő érzéseket, gondolatokat kifejező szövegek megértése, összehasonlítása A táj- és környezetfestés eszközeiként szolgáló nyelvi formák megfigyelése lírai és prózai szövegekben A nyelv változó természetének megfigyelése különböző példák alapján A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése	Petőfi Sándor: Szülőföldemen Petőfi Sándor: Az alföld A régió megismerése Petőfi Sándor: Úti levelek (részlet) Nagy László: Balatonparton Weöres Sándor: Tájkép		

Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó földrajzi kérdések megbeszélése A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival Irodalmi atlasz vagy térkép használata A szövegek vizuális értését erősítő ábrák, illusztrációk készítése különböző technikákkal Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése	
Fogalmak:	hagyomány, napló, személyesség, tájleírás, téma, útleírás
Témakör: Próza nagyepika – ifjúsági regény 1. Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk	óraszám: 10+9
Tanulási eredmények	
A gyermekkori konfliktusok átélése, azonosulás a vállalható erkölcsi értékekkel. Az elmélyült olvasás, a hatékony, önálló szövegfeldolgozás támogatása, <i>A Pál utcai fiúk</i> sok szempontú megközelítésére. A szóbeli és írásbeli szövegalkotási képesség továbbfejlesztése feladatok megoldásával, pl. jellemzés, levél, elbeszélés, jellemzés nézőpontváltással, kreatív írás. Dramatikus játék előadása.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése	Részletek olvasása a műből Szereplők jellemzése A kifejező olvasás gyakorlása Dramatikus játékok Szövegértés, szövegalkotás

Egyes szereplők jellemzése	
Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása	
A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban	
Fogalmak:	Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő, regény, ifjúsági regény
Témakör: Egy szabadon választott mese- vagy ifjúsági regény elemzése	óraszám: 4+6
Tanulási eredmények	
Folyamatos fejlesztési cél az irodalmi művekben az emberi alaphelyzeteknek, az emberi kapcsolatok sokféleségének, a téma irodalmi megjelenésének megfigyelése	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése, és egyes szövegrészek részletes megfigyelése A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás A cselekmény főbb fordulópontjainak felismerése Egyes szereplők jellemzése Főbb helyszínek, térbeli viszonyok azonosítása A cselekmény és térszerkezet vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban	Fekete István: A koppányi aga testamentuma A műhöz kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek elmélyítése. Szövegértés, szövegalkotás.
Fogalmak:	Az epikai mű szerkezete: előkészítés, cselekmény, fordulat, bonyodalom, tetőpont, megoldás, végkifejlet, helyszín, főszereplő, mellékszereplő, regény, ifjúsági regény, meseregény

A fejlesztés várt eredményei, a továbbhaladás feltételei (minimum szint) magyar nyelvből:

Helyesírás:

- ☐ Írása legyen rendezett, olvasható.
- ☐ Megfelelő tempóban írjon diktálás esetén.
- ☐ Kevés hibával másoljon 8-10 soros szöveget vagy 10-15 nehéz szót.

Nyelvtani ismeretek:

- ☐ Tudja, mit jelent a kommunikáció szó, mik a tényezői.
- ☐ Ismerje a következőket: hangok felosztása, a magán- és a mássalhangzók felosztása
- ☐ Ismerje a mély és magas magánhangzókat.
- ☐ Tudja, mi a hangrend törvénye, és azt ismerje fel a szavakban, ill. maga is tudjon példákat gyűjteni.
- ☐ Tudja felsorolni a helyesírási alapelveket: a kiejtés, a hagyomány és a szóelemzés elvét.
- ☐ Ismerje az abc-t, a betűrendbe sorolás szabályait, ezt a gyakorlatban is tudja alkalmazni.
- ☐ Ismerje a szótagolás és elválasztás szabályait, ezt a gyakorlatban is tudja alkalmazni.
- ☐ Tudjon egyjelentésű és rokon értelmű szavakat gyűjteni, ismerje fel az ellentétes jelentést a szavak között.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI irodalomból:

- ☐ A tanuló legyen képes életkorának megfelelő tempóban olvasni a tk. prózai és verses szövegeit. Az ismert szövegeket tudja értelmezni.
- ☐ Tudjon felsorolni néhányat az év során tanult művek közül címmel és szerzővel együtt.
- ☐ Adott műcímhez tudjon szerzőt (író, költő) rendelni, a tanult írók, költők nevéhez egyegy mű címét társítani: (Petőfi: János vitéz, Az alföld, Arany: Családi kör, Molnár Ferenc: A Pál utcai fiúk stb).
- ☐ Ismerje és tudja vázlatosan elmondani Petőfi életét, tudja elhelyezni a korban.
- ☐ Ismerje és tudja elmondani a János vitéz, A Pál utcai fiúk tartalmát.
- ☐ Ismerje az alábbi fogalmakat, tudja azok legfőbb sajátosságait: elbeszélő költemény, regény, mese, monda, mítosz.
- ☐ Tudja felsorolni a szóképeket: metafora, hasonlat, megszemélyesítés, ismert szövegben tanári segítséggel ismerje fel őket.
- ☐ A tankönyvben lévő Daidalosz és Ikarosz című mítosznak tudja elmondani a tartalmát.
- ☐ Tudja elmondani az alábbi műveket önállóan (memoriterek):
- ☐ Petőfi: János vitéz 5 versszak
- ☐ Weöres Sándor: Ó, ha cinke volnék
- ☐ Arany: Családi kör 2 versszak

6. évfolyam

Tantárgy neve: Magyar nyelv és irodalom

Tanrend: NORMÁL	
Évfolyam: 6	
Időkeret: 180 óra	
Témakör neve:	óraszám
Magyar nyelv: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	6+4
Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók	46+14
Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei	2+0
Irodalom: Hősök az irodalomban	10+17
Arany János: Toldi	16+15
Szeretet, hazaszeretet, szerelem	11+1
Gárdonyi Géza: Egri csillagok	12+12
Választható világirodalmi ifjúsági regény	5+9
Összes óraszám:	180
MAGYAR NYELV	
Tantárgyi bevezető:	
A 6. évfolyamon az anyanyelvi kultúra oktatásában alapvető cél és feladat az alsóbb évfolyamokon megalapozott szövegértés, szövegalkotás képességének továbbfejlesztése, újabb technikák, stratégiák megismerése és alkalmazása. Kiemelt cél a tanulók szövegalkotási képességének fejlesztése: tudjanak fogalmazni különböző kommunikációs helyzeteknek megfelelő szóhasználatú és jelentésű szövegtípusokban, gyakorolják a szövegalkotást. Folyamatosan fejlődjék íráskészségük, helyesírásuk. Fontos cél, hogy megalapozó tudást szerezzenek anyanyelvükről, törekedjenek arra, hogy anyanyelvüket szóban és írásban színvonalasan, a szövegkörnyezetnek és korosztályuknak megfelelően használják. Továbbá fejlődjék ki az igényük a pontos és szabatos nyelvhasználatra. A tudatos nyelvhasználat alapja az anyanyelv ismerete, a grammatikai ismeretek szövegközpontú elsajátítása. Ezek birtokában lehetséges a nyelvhasználattal kapcsolatos gyakorlati képességek fejlesztése. A hagyományos grammatikaoktatást szövegbe ágyazottan, a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban érdemes elsajátítaniuk. A 6. évfolyam nyelvtanoktatása elsősorban a helyesírás tudatosítására, a szövegértésre, a hagyományos és digitális kommunikáció-fejlesztésre összpontosít, illetve a nyelvi rendszer megismerésének kezdeti szakaszára (hangok, szavak, szóelemek). A nyelvi oktatás középpontjában a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll.	

A nyelvi rendszer megismerése és tudatosítása tovább folytatódik. Kitüntetett cél a magyar nyelv írásban és szóban történő helyes használatára való törekvés, továbbá a szövegértés és szövegalkotás gyakoroltatása.

A 6. osztály irodalomtatásának alapvető célja, hogy megőrizze és tovább szélesítse az alsó tagozaton megalapozott szépirodalmi érdeklődést és tudást. A tanulók olyan szövegekkel találkoznak, amelyek témáiknál fogva hozzájárulnak személyiségük kibontakozásához, fejlődéséhez, tudatosítják nemzetükhöz, kisebb közösségükhöz tartozásukat, továbbá, amelyek megőrzik kíváncsiságukat, játékoságukat s olvasó, gondolkodó, közösségük iránt elkötelezett emberekké teszik őket. Mindezekben a drámajátéknak mint anyagfeldolgozási módnak kitüntetett szerepe van.

A témakörök tanításának célja a közvetlen személyes otthon fogalmán túl a tágabb értelemben vett kultúra, mint otthon felfedeztetése. A tanulónak meg kell értenie és élnie a nemzeti, illetve a tágabb, saját kultúrkör ünnepeit (pl. egyéni és családi ünnepek, anyák napja, regionális ünnepek, karácsony).

Fontos ismernie a kulturális hagyománynak alapvető műveit. A szövegek ilyen irányú megközelítése segíti a tanulót annak felismerésében is, hogy az irodalmi művek nem csupán távoli történetek, hanem ezek a szövegek saját élete kérdéseivel is kapcsolódnak.

Továbbra is fontos cél, hogy kultúránkat, annak alapvető alkotásait, bennük példateremtő hőseit megismerje, olvasó, a szöveg több rétegét megértő diákká váljon. A képzési szakasz végén már elvárt néhány szakirodalmi kifejezés (műfaj, szókép, alakzat, verselés) biztonságos ismerete. A tanulónak – korosztályának megfelelő szinten – már értenie és értelmeznie kell ezeket a műveket. Véleményét írásban és szóban is meg kell tudnia fogalmazni. Az órákon feldolgozandó szövegek nemzeti kultúránk alapját képező művek, továbbá a kortárs gyermekirodalom alkotásai.

A képzésnek ebben a szakaszában az irodalomtudomány fogalmai csupán olyan mértékben játszanak szerepet, amennyire azok a szövegek megértéséhez, feldolgozásához szükségesek.

MAGYAR NYELV

Témakör: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban

óraszám: 6+4

Tanulási eredmények

kifejezően, érthetően, az élethelyzetnek megfelelően kommunikál;

– biztosan ismeri az olvasás jelrendszerét;

– felismeri, értelmezi a szövegben a számára ismeretlen szavakat, kifejezéseket. Digitális forrásokat is használ;

– egyszerű magyarázat, szemléltetés (szóbeli, képi, írásbeli, dramatikus tevékenység) alapján megérti az új szó vagy kifejezés jelentését;

– a megismert szavakat, kifejezéseket alkalmazza a különböző nyelvi szinteken; írásbeli munkáját segítséggel vagy önállóan ellenőrzi, javítja; – a szövegalkotás során törekszik meglévő szókincsének aktivizálására		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
Szövegghű, értő szövegolvasás gyakorlása Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása Olvasási stratégiák alkalmazása A szóbeli és írásbeli szövegalkotási készség fejlesztése A kreatív írás gyakorlása Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata Szövegtípusok I. (feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat) jellemzőinek felismerése Szövegtípusok II. (elbeszélés), jellemzőinek felismerése, alkalmazása Szövegtípusok III. (plakát, meghívó) jellemzőinek felismerése, alkalmazása Helyesírási és a szövegtípusoknak megfelelő alapvető szövegszerkesztési szabályok ismerete		Az írásbeli megnyilatkozások műfajai, műfaji jellegzetességei A szövegalkotás fázisai A szövegalkotás mint tanulási módszer Kreatív írás
Fogalmak:		elbeszélés, leírás, feleletterv, felelet, szóbeli beszámoló, vázlat, jellemzés, levél, elektronikus levél, plakát, meghívó, könyvismertető
Témakör: Szófajok a nagyobb nyelvi egységekben: a mondatokban és a szövegben. A szófajokhoz kapcsolódó helyesírási, nyelvhelyességi, szövegalkotási, szövegértési tudnivalók		óraszám: 46+14

Tanulási eredmények	
Nyelvi tudatosság figyelemfejlesztéssel: a magyar nyelv szerkezetének megfigyeltetése; a szavak szintjének részletesebb vizsgálata. Elemző képesség: a szófaji csoportok jellemző alaktani viselkedésének megfigyeltetése, főbb jellemzőinek megnevezése	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
Helyesírási készség fejlesztése A szójelentés, a metaforikus jelentés, a több szófajúság megismerése A szavak jelentésbeli szerepe és gyakorlati alkalmazása a szóbeli és írásbeli kommunikációban Az iskolai helyesírási segédeszközök: szótár, szabályzat és helyesírási portálok önálló használata Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása Szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése A szövegű és értő szövegolvasás gyakorlása A hagyományos és a digitális íráshasználat fejlesztése A kreatív írás gyakorlása A helyesírási készség fejlesztése	Tulajdonnevek köznevesülése Köznevek tulajdonnévvé válása Történelmi ragadványnevek Melléknevek főnevesülése Melléknevek metaforikus jelentése Emberi tulajdonságok megjelenése az állandósult szókapcsolatokban A számnevek megjelenése az állandósult szókapcsolatokban, mondókákban Karinthy Frigyes: Tegeződés Többszófajúság Szófajváltás Az állandósult szókapcsolatok és a szófajok Az igenevek kapcsolata a többi szófajjal A névmások szerepe a mondat- és szövegépítésben Hagyományos és digitális helyesírási szótárak és portálok használata A szófajok használatának nyelvhelyességi kérdései
Fogalmak:	szó, szóelem, szófajok: ige, főnév, melléknév, számnév, határozószó, igenevek, névmások, viszonyszók, mondatszók

Témakör: Könyv- és könyvtárhasználat, a kultúra helyszínei		óraszám: 2+0
Tanulási eredmények		
A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása Képzőművészeti gyűjtemények megismerése vezetéssel Részvétel múzeumpedagógiai és könyvtárismereti foglalkozáson, és az azt előkészítő osztálytermi órán Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról		könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése Tájékozódás papíron és online
Fogalmak:		könyvtár, katalógus, digitális adattárak, múzeum, kiállítás, gyűjtemény, sajtó, folyóirat, rovat, célcsoport, könyvismertetés
IRODALOM		
Témakör: Hősök az irodalomban		óraszám: 10+17
Tanulási eredmények		

Annak felismerése, hogy az igazságkeresésnek sokféle útja van, s ezeket a módokat mérlegelni és értékelni kell. A „próbatétel, kaland, hősiesség” tematika alapján is emberi alaphelyzetek, irodalmi témák, formák felismerése, a tematika sok szempontú megközelítése (pl. jellemformálás, archetipikus helyzetek). Felkészítés a téma megjelenésének változatosságára; különböző korszakban írott, eltérő műfajú művek befogadására. A befogadói tapasztalatok, a szókincs, a poétikai ismeretek bővítése a <i>Lúdas Matyi</i> feldolgozása révén		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
Az olvasott szöveg szereplőiről, a megjelenített élethelyzetekről szóban és írásban véleményt fogalmaz meg A hősiesség különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése A különböző korszakokban született szövegek nyelvi eltéréseinek összevetése Az irodalmi szövegek keletkezéséhez, megértéséhez, tartalmához kapcsolódó történelmi, földrajzi kérdések megbeszélése Irodalmi atlasz vagy térkép használata Kisebb projekteknél, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése		<i>Hagyomány és irodalom:</i> <i>Csörsz árka</i> <i>A fehér ló mondája</i> <i>Lehel kürtje</i> <i>Mátyás király meg Markóp</i> <i>Kőműves Kelemenné</i> Arany János: Mátyás anyja Arany János. A walesi bárdok <i>Irodalom és mozgókép</i> Fazekas Mihály: Lúdas Matyi A thermopülei hősök sírfelirata Széchenyi Zsigmond: Csui!...
Fogalmak:		próbatétel, ismétlődő motívum, időmértékes verselés, vándortéma; daktilus, spondeus, hexameter; epigramma, ballada, vígballada, népballada, műballada, balladai homály, kihagyás
Témakör: Arany János: Toldi		óraszám: 16+15
Tanulási eredmények		

Magatartásformák (indulat, hirtelen harag) elutasítása, erkölcsi értékek (szeretet, helytállás) vállalása. A szövegközeli olvasás, a szövegértelmező, műértelmező képesség fejlesztése (tér- és időviszonyok, cselekmény, a szereplők kapcsolatai; magatartások értelmezése; lélekábrázolás). A szókincs, az esztétikai és erkölcsi érzék, az ítélőképesség fejlesztése. Annak felismerése, hogy a nyelvi igényesség az önbecsülés és a mások iránti tisztelet kifejezője. A kommunikációs képességek fejlesztése; az önismeret, a nyelvi kultúra növelése. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
A mű szövegének közös órai feldolgozása Az olvasás és megértés nyelvi nehézségeinek feltárása, szókincsbővítés és olvasási stratégiák fejlesztése Az elbeszélő költemény műfaji jellemzőinek felismerése, értelmezése a mű vonatkozásában Az alkotás néhány stíluselemének megfigyelése (pl. verselés, szóképek, alakzatok) A mű erkölcsi kérdésfelvetéseinek (bűn, bosszú, megtisztulás, testvérvizsály stb.) megtárgyalása Az elbeszélői szerepek (narráció, költői kiszólások, rokonszenv) felismerése, értelmezése a jelentésteremtésben		Az elbeszélő költemény olvasása, memoriterek Irodalomelméleti ismeretek gyakorlása, elmélyítése. A mű részleteinek dramatizálása, projektek megvalósítása.
Fogalmak:		verses epika, elbeszélő költemény; előhang, epizód, késleltetés; allegória; fokozás, túlzás, megszólítás, mottó, páros rím, hangsúly, próbatétel, jellemzési módok
Témakör: Szeretet, hazaszeretet, szerelem		óraszám: 11+1
Tanulási eredmények		

A szűkebb környezethez való kötődés alakítása, az értékek megbecsülése. Valamely kulturális, irodalmi, népi hagyomány, továbbá jelen, kortárs kulturális tény megismerése a lakóhely (tájegység/település/kerület) vagy az iskolája vonatkozásában. Önálló és/vagy csoportos gyűjtőmunka támogatása (internethasználattal is)		
felkészítés prezentáció bemutatására/értelmezésére		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
Az olvasott szöveg szereplőinek érzelmeiről, gondolatairól, az élethelyzetekről vélemény megfogalmazása szóban és írásban A szeretet, szerelem, hazaszeretet különböző példáit kifejező szövegek megértése és összehasonlítása A téma megjelenítését különböző korokban és műfajokban szolgáló nyelvi formák elkülönítése lírai és prózai szövegekben A különböző korokban és műfajokban megjelenő témák nyelvi formáinak elkülönítése A szövegek összevetése a keletkezésükhöz, megértésükhöz, tartalmukhoz kapcsolódó valós helyszínek különböző korokból származó képi ábrázolásaival Kisebb projektmunkák, a szövegekhez kapcsolódó közös kutatási feladatok elvégzése		Bibliai történetek a szeretetről Szabó Lőrinc: Ima a gyermekekért Kölcsey Ferenc: Himnusz Vörösmarty Mihály: Szózat Petőfi Sándor: Honfidal Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem Szeretlem a népdalokban: Tavaszi szél vizet áraszt Petőfi Sándor: Reszket a bokor, mert... Radnóti Miklós: Bájoló
Fogalmak:		líra, lírai alany, lírai én, téma, motívum; versforma, rímszerkezet, keresztrím, alliteráció; dal, népdal
Témakör: Prózai nagyepika-ifjúsági regény 2. Gárdonyi Géza: Egri csillagok		óraszám: 12+12
Tanulási eredmények		
Alapvető erkölcsi értékekkel való azonosulás (hazaszeretet, hűség, helytállás, szerelem), az emberi magatartások megítélése és értékelése. A házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeinek felidézése, alkalmazása. Felkészítés a mű sok szempontú befogadására, értelmezésére; az olvasottak önálló dokumentálására (pl. motívumok azonosítása, jegyzetelés, vázlat). Kreativitás fejlesztése szövegalkotási gyakorlatokkal.		

Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével		Olvasás a regény fejezeteiből A műhöz kapcsolódó fejlesztési feladatok és ismeretek elmélyítése.
Fogalmak:		történelmi regény, elbeszélő, időszerkezet, több szálon futó cselekmény, jellemek
Témakör: Szabadon választott világirodalmi ifjúsági regény		óraszám: 5+9
Tanulási eredmények		
Alapvető erkölcsi értékekkel való azonosulás, az emberi magatartások megítélése és értékelése. A házi olvasmányok korábban megismert megközelítési lehetőségeinek felidézése, alkalmazása. Felkészítés a mű sok szempontú befogadására, értelmezésére; az olvasottak önálló dokumentálására (pl. motívumok azonosítása, jegyzetelés, vázlat). Kreativitás fejlesztése szövegalkotási gyakorlatokkal. Elbeszélés, leírás, jellemzés közlésformáinak folyamatos gyakorlása, rövid érvelő szövegek készítése. A kapcsolattartás digitális műfajainak alkalmazása.		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése		Daniel Defoe: Robinson Crusoe

A cselekményben megjelenő élethelyzetek, erkölcsi konfliktusok azonosítása, véleményalkotás A cselekmény fordulópontjainak összekapcsolása a műfaj jellegzetességeivel A főbb szereplők kapcsolatának értelmezése A szereplők közötti kapcsolatok vizuális megjelenítése analóg vagy digitális médiumban Szövegalkotás az egyes szereplők nézőpontjának megjelenítésével	
Fogalmak:	A korábban tanult fogalmak alkalmazása a választott regénynek megfelelően

A fejlesztés várt eredményei, a továbbhaladás feltételei (minimum szint) magyar nyelvből:
Helyesírás:

- ☐ Írása legyen rendezett jól olvasható.
- ☐ Megfelelő tempóban tudjon írni diktálás esetén.
- ☐ A legyen biztos a helyesírása a gyakorlott példákban.

Nyelvtani ismeretek:

- ☐ Ismerje fel a tanult szófajok közül az alábbiakat: ige, főnév, melléknév, számnév, névmások: személyes, birtokos, mutató, kérdő.
- ☐ Módosítók közül igekötők.
- ☐ Viszonyzó: névelő, névutó, kötőszók.
- ☐ A szófajok helyesírására, helyes használatára vonatkozó szabályok alkalmazása.
- ☐ Helyesírási szabályzat használata.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI irodalomból:

- ☐ Tudjon szöveget olvasni életkornak megfelelő tempóban hangos és néma olvasással.
- ☐ Tudja elvégezni az alábbi szövegelemző eljárásokat: szöveg tagolása, lényeg kiemelése, adatok kiemelése, téma megnevezése.
- ☐ Tudja megnevezni az olvasott művekben a helyszínt, cselekményeket, szereplőket.
- ☐ Legyen képes személyes élmények megfogalmazására.
- ☐ Legyen képes a népköltészeti és műköltészeti alkotások megkülönböztetésére.
- ☐ Tudja a következő fogalmak ismertetőjegyeit, ismerje fel azokat: ballada, előhang, történelmi regény, versforma, dal.
- ☐ Tudja szöveghűen előadni a kijelölt memoritereket:
- ☐ Arany János: A walesi bárdok (részlet)
- ☐ Arany János: Toldi (részletek)
- ☐ Kölcsey Ferenc: Himnusz 1.-2.vszk.
- ☐ Vörösmarty Mihály: Szózat 1.-2. és 13.-14.vszk.

7. évfolyam

Tantárgy neve: Magyar nyelv és irodalom	
Tanrend: NORMÁL	
Évfolyam: 7.	
Időkeret: 108 óra	
Témakör neve:	óraszám
Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	5
Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szó szerkezetek, a szóösszetételek	12+8

A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	10+2
Könyvtárhasználat	1
Korok és portrék: Középkor	3+2
Reneszánsz, humanizmus, reformáció	11+4
Irodalmunk a 17-18. században	4+1
Klasszicizmus és romantika	32+10
Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	4+1
Összes óraszám:	108
Tantárgyi bevezető:	
A 7. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés. Ebben a tanítási-tanulási szakaszban a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 7. évfolyam végére a tanulók alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat. Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejezni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremt lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is. A 7. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek a tananyagnak a középpontjában az egyszerű mondatok állnak. A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv és irodalom tanításának is lehetősége és feladata.	

A 7. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is. A 13–15 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

Témakör: Kommunikáció, a digitális írásbeliség fejlesztése	óraszám: 5+0
--	--------------

Tanulási eredmények

A társas viselkedés szabályozásához szükséges nyelvi kompetenciák fejlesztése, a kulturált véleménynyilvánítás.

Különböző iskolai közéleti és kisközösségi beszédhelyzetek sémái, a helyzetnek és a kommunikációs célnak megfelelő beszédmód, szókincs, nyelvi viselkedés gyakoroltatása. A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése.

A digitális írásbeliség fejlesztése. A nyilvános felületeken történő önbemutató etikai kérdéseinek, következményeinek elemző megismerése, megvitatása.

A társas kultúrában való részvételhez szükséges *írástechnikai* kompetenciák fejlesztése: az érzelmek hiteles kifejezésének képessége, a szeretetteljes emberi kapcsolatok ápolásának képessége, konfliktuskezelés képessége, udvariassági formulák ismerete, alkalmazása.

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A problémamegoldó gondolkodás fejlesztése A nyelvhasználati és a kommunikációs készség fejlesztése A kommunikáció nem nyelvi jeleinek alkalmazása mindennapi helyzetekben A kommunikációs zavar felismerése, néhány megismert korrekciós lehetőség alkalmazása A szövegértési készség fejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése Szerep- és drámajátékok gyakoroltatása	Kommunikáció szóban és írásban Alkalmi beszéd, ünnepi beszéd, köszöntő Hozzászólás, felszólalás, kiselőadás Kommunikációs zavar A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai Reklám, hirdetés, apróhirdetés Hagyományos és digitális iskolaújság szerkesztése: műfajok, szerkesztők, szerkesztési elvek

Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben A közéleti megnyilatkozás alapjainak elsajátítása Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával A tömeg- és digitális kommunikáció jellemzőinek megismerése Vita- és érvelési kultúra elsajátítása A közéleti beszédformák (felszólalás, hozzászólás, alkalmi beszéd) felismerése, alkalmazása	A reklám médiumai, műfajai, hatásai Nyelvhelyesség és kommunikációs zavar
Fogalmak:	tömegkommunikáció, kommunikációs zavar, vélemény, vita, érv, cáfolat, hozzászólás, felszólalás, alkalmi beszéd
Témakör: Mondat a szövegben – egyszerű mondat részei, az alá- és mellérendelő szószerkezetek, a szóösszetételek	óraszám: 12+8
Tanulási eredmények	
A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban. A mondat szó szerinti és pragmatikai jelentésének felismertetése, az elsődleges és másodlagos jelentés megkülönböztetése.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A nyelv szerkezeti egységeinek és azok funkcióinak megismerése A nyelvi elemzőkészség fejlesztése A nyelv változásainak megfigyelése A helyesírási készség fejlesztése	A mondat a szövegben, a mondatok csoportosítása Az állítmány Az alany A tárgy Határozók Hely-, idő-, állapot- és módhatározó

A mondatfajták azonosítása a közlési szándék szerint a beszélt és az írott nyelvben Egyszerű mondat típusainak felismerése, elemzése Az egyszerű mondat központosítása Az összetett szavak helyesírásának alapvető szabályai A mellérendelő és az alárendelő szószerkezet fajtáinak megismerése, elemzése A mondatrészek megtanulása (alany, állítmány, tárgy, határozók [időhatározó, helyhatározó, részhatózó, mód- és állapothatózó, ok-és célhatározó, eszköz- és társhatózó, állandó határozó]), jelző [minőségjelző, birtokos jelző, mennyiségjelző, értelmező] A szórend és a mondatjelentés kapcsolatának vizsgálata A szó elsődleges jelentésének, illetve a metaforikus jelentésnek elkülönítése, tudatos alkalmazása A főbb szóalkotási módok (szóösszetétel, szóképzés) ismerete Az összetett szavak alapvető helyesírási szabályainak elsajátítása Digitális és papíralapú iskolai helyesírási segédeszközök: szótárak és szabályzatok és helyesírási portálok önálló használata	Eszköz-, társ-, részes-, ok-, cél-és állandó határozó A jelzők Minőség-, mennyiség-, birtokos és értelmező jelző A mellé- és alárendelő szószerkezet Az egyszerű mondat szerkezete Az egyszerű mondat helyesírása Szóképzés Alárendelő szóösszetételek Mellérendelő szóösszetételek Vonzatok és mondat szerkezetek A vonzatok vizsgálata a tanult idegen nyelvben, összevetése a magyar nyelv sajátosságaival A szószerkezetek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra A szóösszetételek jelentéstömörítő szerepe, különös tekintettel az állandósult szókapcsolatokra.
Fogalmak:	egyszerű szó, összetett szó, mondatrészek, szószerkezetek (alárendelő: alanyos, tárgyas, határozós, jelzős; mellérendelő: kapcsolatos, ellentétes, választó, magyarázó, következtető); szóösszetétel, szóképzés, szórend
Témakör: A magyar nyelv társadalmi és földrajzi változatai, ritkább szóalkotási módok – játékos feladatokkal	óraszám: 10+2
Tanulási eredmények	

A magyar nyelv kiejtési sajátosságainak (hangsúly, hanglejtés) tudatosításával a nyelvi, nemzeti identitás erősítése.	
A nyelvjárási változatok (pl. hangkészlet) felismertetése, az elfogadó attitűd, a másság iránti tisztelet erősítése.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
Az anyanyelv állandóságának és változásának tudatosítása A nyelv főbb változatainak megismertetése (köznyelv, irodalmi nyelv, csoportnyelvek) A nyelvek megjelenési formáinak ismerete A tanuló környezetében előforduló nyelvjárás néhány jellegzetességének megfigyelése A nyelvi tolerancia kialakítása, fejlesztése A tanuló környezetében előforduló nyelvváltozatok azonosítása Anyanyelv, idegen nyelv, nemzetiségi nyelv összevetése	A köznyelv és csoportnyelvek Nyelvjárások Ritkább szóalkotási módok
Fogalmak:	irodalmi nyelv, köznyelv, nyelvjárás, csoportnyelv, ifjúsági nyelv, jelnyelv
Témakör: Könyvtárhasználat	óraszám: +1
Tanulási eredmények	
A könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával adatgyűjtés Megadott témához, problémához való célzott anyaggyűjtés (pl. adatok, példák) a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A könyvtárak típusaival és jellemzőivel való ismerkedés	A hagyományos és digitális könyvtárhasználat Sajtótermékek jellemző jegyei

Megadott szempontok alapján önálló gyűjtőmunka végzése a könyvtárban és digitális felületeken Az információ-keresés, –gyűjtés alapvető technikáinak gyakorlása Néhány sajtótermék szerkezetének, tartalmának áttekintése Megadott szempontok alapján reflexió megfogalmazása a múzeumban, színházban, könyvtárban szerzett tapasztalatokról	könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése
Fogalmak:	szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg
Témakör: Szövegértés és szövegalkotás a gyakorlatban	óraszám: 10
Tanulási eredmények	
A tanulási technikák fejlesztése a szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák fajtáinak bővítése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. Kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének képességének fejlesztése .	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
Különféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése	A szöveg megszerkesztettsége, szerkezeti egységei Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzői
Fogalmak:	elbeszélés, leírás, jellemzés, cáfolat

IRODALOM	
Témakör: Korok és portrék: Középkor	óraszám: 3+2
Tanulási eredmények	
Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű/vek összefüggéseivel. A középkori művészetre jellemző jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
Irodalmi szövegek olvasása, értelmezése Az európai kultúra kialakulásának megismerése	István király intelmei Imre herceghez (részletek) Szövegértés, szövegalkotás
Fogalmak:	középkor, román stílus, gótika, egyházi kultúra, lovagi kultúra, lovagi erények, trubadúrok, intelem (parainesis), kódex, iniciálé, miniatúr
Témakör: Reneszánsz, humanizmus, reformáció	óraszám: 11+4
Tanulási eredmények	
Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. Ismerkedés a korstílusokkal, korstílus és mű/vek összefüggéseivel. A reneszánszra jellemző jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése A reneszánsz világkép értelmezés A reformáció és az anyanyelvi kultúra összefüggésének felismerése A reneszánsz irodalom alkotóinak, műfajainak, jellegzetes motívumainak megismerése	Mesék Mátyás királyról: Hogyan került holló Mátyás király címerébe? (Kóka Rozália gyűjtése alapján) Janus Pannonius: Pannonia dicsérete Balassi Bálint: Egy katonaének Balassi Bálint: Hogy Juliára találja, így köszöne néki

A reneszánsz drámaváltozatok elkülönítése	Irodalom és színház vagy film kapcsolata	
Egy adott mű különböző művészeti ágakban és médiumokban megjelenő adaptációjának összehasonlítása	A reneszánsz dráma Shakespeare: Romeo és Júlia	
Fogalmak:	reneszánsz, humanizmus, reformáció, könyvnyomtatás, vitézi élet, életkép, dal, epigramma, dráma, vígjáték (komédia)	
Témakör: Irodalmunk a 17-18. században		óraszám: 4+1
Tanulási eredmények		
Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával .		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:	
A korszakban keletkezett irodalmi szövegek olvasása, értelmezése A nemzeti hagyományunk szempontjából szimbolikus irodalmi szövegeink megismerése A barokk jellegzetes műfajainak és stílusjegyeinek megismerése A hazaszeretet megjelenése a korszak művészetében	Zrínyi Miklós: Szigeti veszedelem (részletek: I./1-21.versszak) Mikes Kelemen: Törökországi levelek (részletek) Rákóczi-nóta	
Fogalmak:	kuruc kor, toborzódal, bujdosóének, siratóének, levél, emlékirat	
Témakör: Klasszicizmus és romantika		óraszám: 32+10
Tanulási eredmények		

Az irodalmi művek megismerése során a múlt értékes törekvéseinek megbecsülése, azonosulás a máig ható értékekkel. Ismerkedés egy korstílussal, korstílus és mű/vek összefüggéseivel. Romantikus jegyek, vonások azonosítása, megnevezése, művészeti kapcsolódások feltárása. Képesség az önálló ismeretszerzésre, digitális források használatával	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése A felvilágosodás és a romantika korának művelődéstörténeti és irodalmi programjának megismerése Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése Alapvető lírapoétikai szakterminusok bevezetése (lírai én, lírai én pozíciói; hangulati líra, gondolati líra, közösségi líra; helyzetdal, életkép, megszólító vers) Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése: pl. vidám, könnyed, humoros, ironikus, emelkedett, fennkölt, meghitt, idilli Néhány alapvető lírai műfaj jellemző darabjának megismerése (pl.: dal, himnusz, epigramma, óda) Alapvető szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora A novella és a regény műfaji sajátosságai felismerése Novellák és regények különböző szempontok szerinti (téma, műfaj, nyelvi kifejezőeszközök) értelmezése A kisepikai és a nagyepikai alkotások különbségeinek felismerése (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz, stb.)	Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez Berzsenyi Dániel: Levéltöredék barátnémhoz Kölcsey Ferenc: Huszt Kölcsey Ferenc: Emléklapra Kölcsey Ferenc: Himnusz Kölcsey Ferenc: Parainesis (részletek) Vörösmarty Mihály: Szózat Vörösmarty Mihály: Ábránd Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem Petőfi Sándor: Egy gondolat bánt engemet Petőfi Sándor: Nemzeti dal Petőfi Sándor: Szeptember végén Arany János: A fülemile Arany János: Epilógus Arany János: Szondi két apródja Jókai Mór: A huszti beteglátogatók Jókai Mór: A nagyenyedi két fűzfa Mikszáth Kálmán: A néhai bárány Mikszáth Kálmán: A Balóthy-domínium Mikszáth Kálmán: Szent Péter esernyője Irodalom és film kapcsolata

Fogalmak:	romantika; közösségi emlékezet, önazonosság; szállóige, szónoklat, humor, óda, elégia, dal, himnusz, epigramma, kisepika, anekdota, novella, regény, elbeszélés
Témakör: Magyar vagy világirodalmi ifjúsági regény	óraszám: 4+1
Tanulási eredmények	
Az érzelmi tartalmak felismerésének (pl. indulatok, szeretet, együttérzés, segítőkészség, félelem, bizalom, hála), az erkölcsi választások értelmezésének és véleményezésének fejlesztése. Az irodalmi élmény befogadásának és megosztásának fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
Otthoni olvasás és közös órai szövegfeldolgozás: nagyobb szövegegység áttekintő megértése és egyes szövegrészek részletes megfigyelése A cselekményben megjelenő élethelyzetek, konfliktusok azonosítása, véleményalkotás A cselekmény ismertetése az elbeszélés időkezelésének megfigyelésével (pl. egyenes vagy fordított időrend, késleltetés, összefoglalás, időbeli ugrások, stb.) Az elbeszélt világ főbb jellemzőinek összefoglalása (pl. realista, romantikus, varázslatos, egy- vagy többszintű világ)	Csukás István: Vakáció a halott utcában
Fogalmak:	történet és elbeszélés, előre- és visszautalás, késleltetés, epizód, jelenet, leírás, kihagyás

A fejlesztés várt eredményei, a továbbhaladás feltételei (minimum szint) magyar nyelvből:

Helyesírás:

☐ Írása legyen olvasható és rendezett. Diktálás után írt szövegben legyen képes a hibáit javítani. Az alapvető és gyakran használt tulajdonneveket (saját adatai) írja hibátlanul.

Nyelvtani ismeretek:

☐ Rendelkezzen a tanuló a 6. osztályban tanult nyelvtani ismeretekkel, biztonságosan ismerje fel a következő szófajokat: főnév, melléknév, számnév, névmás, igék, névelő, névutó. Ismerje a névszók fogalmát.

☐ Tudja elmondani az állítmány fajtáit, az alany és az állítmány kérdéseit.

☐ Ismerje fel az alanyt, az igei és a névszói állítmányt.

☐ Tudja elmondani a tárgyas szó szerkezet kérdését, ismerje jelölési módját.

☐ Tudja felsorolni a határozók fajtáit, azok kérdéseit. (hely, idő, mód)

☐ Tudja felsorolni a jelzők fajtáit, azok kérdéseit.

☐ Ismerje fel a következő jelzőket: minőség, mennyiség.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI irodalomból:

– A tanuló legyen képes a szöveg értő olvasását biztosító olvasásra, továbbá az olvasott művek tartalmáról szabatosan beszámolni.

– A 7. osztályban tanult írókat, költőket irodalmi alkotásokat tudja felsorolni.

– Tudja felsorolni az irodalmi műnemeket és műfajokat.

– Ismerje a következő költők életét vázlatosan a tk. szövegei alapján: Kölcsey Ferenc, Vörösmarty Mihály, Petőfi Sándor, Arany János, Jókai Mór, Mikszáth Kálmán.

– Tudja megfogalmazni a következő fogalmak legfontosabb jegyeit: dal, epigramma, óda, himnusz, elégia, regény, novella.

– Ismerje és tudja elmondani a következő Mikszáth-novella cselekményét: A néhai bárány.

– Tudja szöveghűen előadni a következő memoriterek:

☐ Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez

☐ Kölcsey Ferenc: Himnusz – teljes szöveg

☐ Kölcsey Ferenc: Huszt

☐ Kölcsey Ferenc: Emléklapra

- ☐ Vörösmarty Mihály: Szózat – teljes szöveg
- ☐ Petőfi Sándor: Nemzeti dal
- ☐ Petőfi Sándor: Szabadság, szerelem
- ☐ Petőfi Sándor: Szeptember végén

8. évfolyam

Tantárgy neve: Magyar nyelv és irodalom	
Tanrend: NORMÁL	
Évfolyam: 8.	
Időkeret: 144	
Témakör neve:	óraszám
Szövegértés és szövegalkotás	3+8
Készüljünk a felvételire!	10+10
Összetett mondat a szövegben	8+20
Nyelvtörténet, nyelvrokonság - játékosan	4+8
Könyvtárhasználat	1
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	27+10
A, Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	20
B, Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	15
C, „Vérző Magyarország” - Trianon	2
Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében	18+4
A, Líra a 20. század második felének magyar irodalmában	12
B, Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	4
C, Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	6
A 20. századi történelem az irodalomban (világháborúk, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozatai, 1956)	6+2
Szórakoztató irodalom	3+2
Összes óraszám:	144

Tantárgyi bevezető:

A 8. évfolyamon tovább folytatódik az ismeretek bővítése, a kompetenciák fejlesztése (azaz megerősítése, finomítása, hatékonyságuk, változékonyságuk növelése), és az érzelmi nevelés.

Ennek a tanítási-tanulási szakasznak a végére a tanulók biztos szövegértési készséggel rendelkeznek, szövegalkotási képességeiket folyamatosan bővíteni kell. Cél, hogy a 8. évfolyam végére a tanulók értőn alkalmazzák a nyelvi ismereteiket: értsék anyanyelvük szerkezetét, grammatikáját, össze tudják vetni anyanyelvük sajátosságait az általuk tanult idegen nyelv sajátosságaival. Ismerjék fel az adott kommunikációs helyzetet, ennek megfelelően az általuk tanult műfajokban, írásban és szóban helyesen és pontosan, a magyar nyelv szabályai szerint fejezzék ki magukat.

Tudják alkalmazni a digitális szövegalkotás és -befogadás módjait. Képesek legyenek saját véleményüket logikusan kifejteni, érvelni, s tanulják meg a toleráns nyelvhasználatot. Ezek birtokában tudnak a tanulók egymással együttműködni, csapatban és párban dolgozni, így tudják megérteni egymás gondolatait, és saját gondolataikat a lehető legpontosabban elmondani, megértetni másokkal. Ez teremti lehetőséget a személyiségük fejlesztésére, érzelmi nevelésükre is.

A 8. évfolyamon a tanulók a magyar nyelv rendszerének további szintjeit ismerik meg. A nyelvi oktatás középpontjában továbbra is a szövegértés és a szövegalkotás tanítása áll. A tanult nyelvi szintek nyelvtani ismereteit a diákok a szövegek értelmezésében, a szövegalkotásban és az idegen nyelv tanulásában betöltött szerepük szerint vizsgálják. Ennek a tananyagnak a középpontjában az egyszerű és összetett mondatok, az állandósult szókapcsolatok állnak. A funkcionális nyelvhasználati ismeretek mellett a tanulók elhelyezik a magyar nyelvet a világ nyelvei között, tájékozódnak a magyar nyelv történetének főbb állomásairól, közben többféle szövegépítő eljárással, kommunikációs technikával találkozhatnak.

A nyelvoktatásban fontos szerepet kap az egyéni fejlesztés. A tanulás tanítása (elemző olvasás, kulcsszavak, lényegkiemelés, vázlatírás, gondolati váz elkészítése, szövegalkotás) a magyar nyelv és irodalom tanításának is lehetősége és feladata.

A 8. évfolyamon a tanulók – életkori sajátosságaik, illetve korábbi tanulmányaik alapján képessé válnak arra, hogy megismerjék az európai és a magyar kultúra nagy korszakait, ezeknek a stílus- és művelődéstörténeti koroknak kiemelkedő alkotásait, és egyre hangsúlyosabbá válik a poétikai-retorikai ismeretek bővítése is. A 13–15 éves gyerekek már képesek arra, hogy ne csak fabuláris szinten értelmezzenek egy-egy szöveget, hanem tanári irányítással jelentésteremtésre is vállalkozzanak, és megértsék saját kultúrájuk történelmi adottságait, irodalmi törekvéseit.

Magyar nyelvből a 8. évfolyamon félévkor a tanulók anyanyelvi ismereteit záró felméréssel kell értékelni.

Témakör: Szövegértés és szövegalkotás		óraszám: 3+8
Tanulási eredmények		
A tanulási technikák fejlesztése a szövegfeldolgozási módok, adatkeresési technikák fajtáinak bővítése, gyakorlati alkalmazása nyomtatott és elektronikus szövegekben, olvasási formák (intenzív és extenzív olvasás) megismertetése. A kritikai gondolkodás fejlesztése: az elektronikus, internetes információforrások kezelése a megbízhatóság, hitelesség szempontjából. A tömegkommunikációs szövegekben rejlő manipulációk felismerésének a képessége.		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
Különbféle megjelenésű és típusú szövegek megértése és alkotása A szövegtípusok műfaji, retorikai és stilisztikai jellemzőinek megismerése, áttekintése A szövegértési készség fejlesztése A szóbeli kifejezőkészség fejlesztése Aktív részvétel különböző kommunikációs helyzetekben A közéleti megnyilatkozás alapjainak elsajátítása Az önálló véleményalkotás készségének fejlesztése Az önálló tanulási és ismeretszerzési képesség fejlesztése hagyományos és digitális források, eszközök használatával		Kommunikáció szóban és írásban A szövegmegszerkesztettsége, szerkezeti egységei Szövegtípusok és műfaji, retorikai, stilisztikai jellemzők A tömegkommunikáció szerepe, feladatai, tájékoztató és véleményközlő műfajai Reklám, hirdetés, apróhirdetés

A tömeg- és digitális kommunikáció jellemzőinek megismerése	
Fogalmak:	tömegkommunikáció, vélemény, vita, érvelés, cáfolat, elbeszélés, leírás
Témakör: Készüljünk a felvételire!	óraszám: 10+10
Tanulási eredmények	
A nyelvi tudatosság növelése: a normakövető és a normától eltérő helyesírás értelemtükröztető szerepének értelmezése. Szövegértelmezési képességek fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A tanult hangtani, alaktani ismeretek megfigyeltetése és felismerése a szavakban A szófajok és mondatfajták megfigyeltetése és felismertetése a szövegben A szókincs fejlesztése Az állandósult szókapcsolatok, a szólások, a közmondások, a szállóigék értelmezése A szóbeli és írásbeli fogalmazási készség fejlesztése Reflektálás a szöveg tartalmára A szövegű, értő olvasás gyakoroltatása A hagyományos és a digitális írás fejlesztése Kreatív írásgyakorlatok alkalmazása A helyesírási készség fejlesztése A mérlegelő gondolkodás fejlesztése A tanult szövegtípusok jellemzőinek felismerése és alkalmazása	A szókincs fejlesztése Az értő szövegolvasás gyakoroltatása A helyesírási készség fejlesztése

Helyesírási, nyelvhelyességi szabályoknak és a szövegtípusoknak megfelelő hagyományos és digitális szövegszerkesztési szabályok átismétlése	
Fogalmak:	Az eddig tanult fogalmak ismétlése
Témakör: Összetett mondat a szövegben	óraszám: 8+20
Tanulási eredmények	
A nyelv szerkezetének, változó egységeinek megfigyeltetése mondat- és szövegépítő eljárásokkal. A mondatfajták közlési szándékának felismertetése a beszélt és írott nyelvben, alkalmazásuk a mindennapi kommunikációban.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A mondatfajták felismerése a közlési szándék és szerkezet szerint Az összetett mondatok típusainak megismerése Alárendelő és mellérendelő összetett mondatok elkülönítése A központosítás megtanulása az összetett mondatban Az idézés szabályainak elsajátítása	A mellérendelő összetett mondat Az alárendelő összetett mondat A sajátos jelentéstartalmú mellékmondat Az összetett mondat helyesírása Az idézés
Fogalmak:	összetett mondat, alárendelés, mellérendelés, logikai viszonyok; idézet, idézés
Témakör: Nyelvtörténet, nyelvrokonság - játékosan	óraszám: 4+7
Tanulási eredmények	

A mai és a korábbi nyelvállapot különbségének felismertetése. A nyelvi tudatosság fejlesztése: a nyelv állandóságának és változásának megfigyelése, értelmezése különböző régi és mai szövegeken.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A nyelv állandóságának és változásának megfigyelése különböző korok szövegeiben A szókincs változása, régi kifejezések, jövevényszavak gyűjtése irodalmi és beszélt nyelvi szövegekből A nyelvújítás és a nyelvújítók néhány szóalkotási módjának megismerése A magyar nyelv eredete, a nyelvrokonság hipotéziseinek megismerése	A nyelvek osztályozása nyelvtípusok szerint Nyelvünk eredete, rokonsága nyelvtörténet, nyelvemlékek Nyelvújítás
Fogalmak:	rovásírás, nyelvemlék, nyelvújítás, nyelvcsalád, nyelvrokonság, jövevényszó
Témakör: Könyvtárhasználat	óraszám: 2+0
Tanulási eredmények	
A könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek é forrásainak felhasználásával adatgyűjtés. Megadott témához, problémához való célzott adatgyűjtés a könyvtár nyomtatott és elektronikus eszközeinek és forrásainak felhasználásával.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A szövegek sajátosságainak megfigyeltetése, főbb fajtáinak tudatosítása: lineáris és nem lineáris, hagyományos és digitális szövegek Digitális és/vagy nyomtatott szótárak használata	A hagyományos és digitális könyvtárhasználat Sajtótermékek jellemző jegyei Könyvtárak, múzeumok, kiállítások felkeresése, megtekintése

Fogalmak:	szöveg, hagyományos szöveg, digitális szöveg, lineáris szöveg, nem lineáris szöveg	
IRODALOM		
Témakör: Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század első felében	óraszám: 27+10	
A, Líra a 20. század első felének magyar irodalmában	20	
Tanulási eredmények		
Annak elfogadása, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra.		
Megismerkedés egy korszak irodalmi életével és stílusirányzataival – pl. impresszionizmus, szimbolizmus, szecesszió –, az irányzatok és egy-egy mű összefüggésével. A stíluselemzési képességek fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:	
A nemzeti identitást meghatározó lírai szövegek olvasása, megértése, megbeszélése	Ady Endre: Góg és Magóg fia vagyok én...	
A 20. század első felében megjelenő művelődéstörténeti és irodalmi programok bemutatása	Ady Endre: Őrizem a szemed	
Az irodalmi szövegekben megfogalmazott közösségi és egyéni erkölcsi dilemmák felismerése, megvitatása	Ady Endre: Üzenet egykori iskolámba	
Lírai szövegek poétikai-retorikai-stilisztikai elemzése	Babits Mihály: Ádáz kutyám	
Alapvető lírapoétikai szakterminusok alkalmazása	Kosztolányi Dezső: Mostan színes tintákról álmodom...	
Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése	Juhász Gyula: Milyen volt...	
Szóképek felismerése: hasonlat, megszemélyesítés, metafora, metonímia, szinesztézia, szimbólum	Tóth Árpád: Körúti hajnal	
	Dsida Jenő: Hálaadás	
	Reményik Sándor: Templom és iskola	
	Áprily Lajos: Március	
	József Attila: Rejtelmek	
	József Attila: Kertész leszek	
	József Attila: Születésnapomra	
	Radnóti Miklós: Nem tudhatom	

Fogalmak:	metonímia, szimbólum; anafora
Témakör: B, Epika a 20. század első felének magyar irodalmában	óraszám:15
Tanulási eredmények	
Annak elfogadása, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra. Megismerkedés a 20. század elejének epikai sokszínűségével egy korszak irodalmi életével – iskolaregény, fejlődésregény, novella. Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása. A regionális és helyi kötődések elmélyítése a korszak irodalmi, művészeti, kulturális emlékeinek, emlékhelyeinek azonosításával	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A történetmesélés egyszerűbb formáinak átismétlése A 20. század elejének epikai sokszínűsége, pl.: történelmi regény, idill, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; paródia; lírai novella, realista novella Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése A novella és az elbeszélés műfaji sajátosságainak felismertetése Kisepikai és nagyepikai alkotások különbségei (cselekmény, szereplők, helyszínek, tematikus fókusz)	Kós Károly: Az országépítő Herczeg Ferenc: Pro libertate! Nyirő József: Uz Bence Tamási Áron: Ábel a rengetegben Móricz Zsigmond: Légy jó mindhalálig Karinthy Frigyes: Röhög az egész osztály
Fogalmak:	kisepika, novella, elbeszélés, iskolaregény, fejlődésregény; népies regény; humor, paródia; lírai novella, realista novella, aforizma
Témakör: „Vérző Magyarország”- Trianon	óraszám: 2
Tanulási eredmények	

A nemzeti identitást meghatározó alkotások értő olvasása.		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
A nemzeti identitás meghatározó lírai szövegeinek olvasása, megértése, megbeszélése A történelmi tragédia megjelenése irodalmi alkotásokban Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése		Trianoni békediktátum Reményik Sándor: Mi a magyar?
Fogalmak:		békediktátum, elcsatolás, nemzeti trauma, nemzeti érzés, Kárpát-medencei magyarság, nacionalizmus, patriotizmus
Témakör: Kárpát-medencei irodalmunk a 20. század második felében A, Líra a 20. század második felének magyar irodalmában		óraszám:18+4 12
Tanulási eredmények		
Annak elfogadása, hogy egy korszak sokféle módon vet fel erkölcsi és esztétikai kérdéseket, és sokféle műformában és hangnemben felelhet a problémákra. A stíluselemzési képességek fejlesztése. Az önálló ismeretszerzés, könyvtárhasználat és forráskezelés támogatása.		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
A lírai nyelvhasználat sajátosságainak átismétlése Alapvető hangulatok, beszélői attitűdök, modalitások felismerése Néhány lírai műfaj jellemzőinek megismerése (lírai önéletrajz, népies dal) Szóképek, alakzatok felismerése		Szabó Lőrinc: Tücsökzene Weöres Sándor: A társ Kányádi Sándor: Két nyárfa Kányádi Sándor: Öreg iskola ünnepére Nagy László: Ki viszi át a Szerelmet Wass Albert: Üzenet haza

Fogalmak:	lírai önéletrajz, népies dal
Témakör: B, Epika a 20. század második felének magyar irodalmában	óraszám:4
Tanulási eredmények	
Az emberismeret, az önismeret fejlesztése: képesség a szereplők jellemzésére, alapvető emberi helyzetek, erkölcsi választások értelmezésére, megbeszélésére, véleményezésére. Epikai alkotások olvasása, feldolgozása, a narráció sajátosságainak megbeszélése. Az irodalom nagy témáinak felismerése, azonosítása, pl. szülő és gyerek, iskola és nevelés, beavatás, próbatételek.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	Javasolt tevékenységek:
A történetmesélés egyszerűbb formáinak átismétlése A 20. század második felének epikai sokszínűsége, pl.: lírai szociográfia, egypercesek Novellák és regényrészletek szövegközpontú elemzése Az egyperces novella műfaji sajátosságainak felismertetése Önéletrajzi ihletettség a 20. század második felének epikájában A groteszk megjelenése a korszak irodalmában	Tamási Áron: Bölcső és Bagoly Sütő András: Anyám könnyű álmot ígér Örkény István: Egyperces novellák
Fogalmak:	egyperces, groteszk, humor
Témakör: C, Dráma a 20. század második felének magyar irodalmában	óraszám: 6
Tanulási eredmények	

A drámában megjelenített konfliktusok, erkölcsi választások mérlegelése és értékelése, azonosulás a műben megjelenített pozitív értékekkel, magatartásokkal.		
Drámai mű közös és önálló olvasása, befogadása, feldolgozása; a műnem jellemzőinek feltárása. Képesség drámai hősök jellemzésére, kapcsolataik, konfliktusaik elemzésére.		
Fejlesztési feladatok és ismeretek:		Javasolt tevékenységek:
A színpadi hatáskeltés eszközeinek vizsgálata A drámai döntési helyzetek, motivációk, konfliktusok felismerése, vizsgálata, megvitatása A dráma cselekményének megértése, rekonstruálása szerkezeti vázlat segítségével A komikum, a humor tartalmi és nyelvi jellemzőinek megismerése A monológ és a dialógus szerepének megkülönböztetése Drámarészletekből drámaegész kibontása Részvétel egy drámai mű színreviteléhez kapcsolódó tevékenységben		Sütő András: Advent a Hargitán
Fogalmak:		a dráma mint műnem, tragédia, komédia, színház; a drámai szerkezet, alapszituáció, bonyodalom, konfliktus, tetőpont, megoldás; monológ, dialógus, tér- és időviszonyok; drámai szerepkörök, szereplők rendszere, jellemtípus
Témakör: A 20. századi történelem az irodalomban (II. világháború, holokauszt, romaholokauszt, a kommunista diktatúra áldozata, 1956)		óraszám: 6+2
Tanulási eredmények		
Annak felismerése, hogy a média nyújtotta lehetőségek közti választás erkölcsi-esztétikai felelősséget is jelent.		
Az életkornak megfelelő mozgóképi (film, televízió, videó, web) szövegértés képességének fejlesztése, az önálló és kritikus attitűd kialakítása, a mediális írás-olvasástudás fejlesztése.		
A médiumok nyelvi apparátusára vonatkozó alapszintű tájékozottság megszerzése.		

Fejlesztési feladatok és ismeretek:	javasolt tevékenységek:
A történelmi traumák megjelenése az irodalmi alkotásokban Diktatúrák és áldozatok, erkölcsi dilemmák és konfliktusok ábrázolása a hatalom és a kiszolgáltatott egyének között Az irodalmi művek alapján az egyes emberek erkölcsi felelősségének tudatosítása Egyes olvasott szövegek jellegzetes poétikai-retorikai alakzatainak megfigyelése	Szabó Magda: Abigél Pilinszky János: Francia fogoly Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet) Choli Daróczi József: Dal George Orwell: Állatfarm
Fogalmak:	jellemfejlődés, szolidaritás, holokauszt, koncentrációs tábor, diktatúra, forradalom, szovjet megszállás, emigráció, emigráns irodalom
Témakör: Szórakoztató irodalom	óraszám: 3+2
Tanulási eredmények	
Annak belátása, hogy a szórakoztatás az egyik fontos célja a művészetnek. Az életkori sajátosságoknak megfelelő szövegek olvasása. A tudatos szövegválasztás képességének a fejlesztése.	
Fejlesztési feladatok és ismeretek:	javasolt tevékenységek:
Az eddigi irodalmi ismeretek felelevenítése és alkalmazása a választott mű értelmezésében	Irodalom és mozgókép Agatha Christie: A karácsonyi puding esete
Fogalmak:	szórakoztató irodalom, manipuláció és hitelesség, krimi, detektívregény

A fejlesztés várt eredményei, a továbbhaladás feltételei (minimum szint) magyar nyelvből:

Helyesírás:

– Írása legyen rendezett, jól olvasható. Megfelelő tempóban tudjon írni hallás után 10-15

mondatot. Diktálás utáni szövegben legyen képes a hibáit javítani. Az alapvető és gyakran használt tulajdonneveket írja hibátlanul. Kis hibával alkalmazza a mondatvégi és mondatközi írásjeleket.

Nyelvtani ismeretek:

- ☐ Rendelkezzen a tanuló az előző években szerzett nyelvtani ismeretekkel minimális szinten.
- ☐ Ismerje fel a mondatokat a beszélő szándéka szerint, az írásjeleket helyesen alkalmazza a mondatok végén.
- ☐ Tudja megkülönböztetni az egyszerű és az összetett mondatokat.
- ☐ Tudja elmondani az alárendelő összetett mondatok ismérveit, fajtáit, egyszerűbb összetett mondatot tudjon ábrázolni.
- ☐ Ismerje a mellérendelő összetett mondatok fajtáit, jeleit, néhány kötőszót, és tudjon elemezni egyszerűbb mellérendelő összetett mondatot.
- Ismerje fel a tanult szövegtípusokat (elbeszélés, leírás, jellemzés).
- ☐ Ismerje az iskolai könyvtárat, tudjon benne eligazodni.
- ☐ Rendelkezzen minimális nyelvtörténeti ismerettel: tudja felsorolni nyelvrokonainkat, tudja jellemezni a magyar nyelv természetét (tk. szövegei alapján).
- ☐ Legyen fogalma a nyelvjárásokról, a nyelvváltozatokról.

A TOVÁBBHALADÁS FELTÉTELEI irodalomból:

- A tanuló legyen képes a szöveg értő olvasását biztosító olvasásra, az olvasott szöveg tartalmának elmondására.
- Tudja elmondani, hogy mit tanultunk irodalomból 8. osztályban, vagyis felsorolni az írók költők nevét, tudjon említeni 8.-ban tanult irodalmi alkotásokat.
- Tudja az irodalmi műfajokat műnemek szerint elrendezni, ismerje a következő fogalmakat: líra, epika, dráma, dal, elégia, epigramma, regény, novella, ballada, óda.
- Ismerje a következő költők életét vázlatosan: Ady Endre, Móricz Zsigmond, József Attila, Radnóti Miklós.
- Ismerje Móricz Zsigmond: Pillangó vagy Légy jó mindhalálig c. regényének tartalmát, ismerje a szereplők nevét.

– Tudjon az idén tanult törzsanyagban szereplő irodalmi alkotásokról 2-3 mondatot mondani.

– Tudja szöveghűen előadni a kijelölt memoriterekét:

- ☐ Ady Endre: Őrizem a szemed (részlet)
- ☐ Reményik Sándor: Templom és iskola (részlet)
- ☐ József Attila: Születésnapomra (részlet)
- ☐ József Attila: Mama
- ☐ Radnóti Miklós: Nem tudhatom (részlet)
- ☐ Kányádi Sándor: Két nyárfa (részlet)